

Het eerste, dat in het Zuiden beleden werd en nu nog in Ceylon wordt aangetroffen, predikt verlossing van den enkeling. Het tweede, het Noordelijk Boeddhisme, wil verlossing der geheele menschheid. Om dit doel te bereiken, moet men er naar streven, Bodhisattva te worden. Bodhi beteekent Inzicht en Sattva is Wezen. Een Bodhisattva is dus een persoonlijkheid, wiens wezen inzicht is. Echter wordt de naam ook gebruikt voor de laatste incarnatie, voorafgaande aan die, waarin het Boeddhachap bereikt wordt. De Bodhisattva behoeft alleen nog slechts tegenover een anderen „Verlichte” den wensch te uiten, Boeddha te worden, om tot die hoogste verlichting te komen en daarmede den keten van wedergeboorten voor goed op te heffen. Door erbarming met de nog onverloste menschheid gedreven, laat hij dit echter na en weigert hij, de verlossing te aanvaarden, zoolang niet alle schepselen haar deelachtig zijn geworden. Hoewel dus ook hier opheffing van het lijden einddoel blijft, voelt men, dat er toch op Boeddha's strenge maar eenvoudige leer een begrip geënt wordt, dat tot vreemde vormen uit kan groeien. Inderdaad is dit dan ook het geval geweest en zowel de naïeve volksmenigte als de metaphysisch geschoolden hebben, ieder op hun wijze, daartoe bijgedragen.

Wat de eerste betreft, is het begrijpelijk, dat de innige vereering, die men den Verhevene toedroeg, er al spoedig toe leidde, hem niet alleen allerlei wonderen persoonlijk toe te schrijven, maar ook zijn oorsprong en afkomst met legenden op te sieren. En hier kon de bijzondere gave, die den Indiër boven alle andere volken eigen is, zijn teugellooze fantasie namelijk, zich even ongebreideld uitleven, als zij dit in voor-boeddhistischen tijd in zijn cosmologie, zijn mythologie en zijn poëzie had gedaan. Bij geen andere natie, in geen enkele litteratuur vinden wij dien reusachtigen omvang der nationale heldendichten, die stoute opeenstapeling van geweldige hypothesen, die tropische vruchtbaarheid in het concipiëren van steeds andere goden, die in elkaar overgaan en hun vluchtige gestalten als door den wind voortgedreven nevelen onophoudelijk vermengen en verwisselen. Zeer juist heeft Grünwedel, de eminente kenner van het Boeddhisme, op die „Neigung zur Personifikation” gewezen en zegt hij daarvan: „Eigenschaften eines Buddha oder Bodhisattva werden beständig abgelöst und weiter entwickelt. Es ist dies ein Vorgang, der einerseits die Aufnahme lokaler Formen von Gottheiten fremder Länder, in welcher der Buddhismus Eingang erlangt hatte, ermöglichte, andererseits aber der nord-buddhistischen Mythologie jenen ungeheuren Umfang verschafft hat, welcher sie als das grösste Pantheon der Erde erscheinen lässt.”

In deze woorden is de sleutel al gegeven van het probleem, dat hier behandeld wordt: het ontstaan en de verdere ontwikkeling der Thibetaansch-Boeddhistische kunst. Voor wij daar dieper op ingaan, moet echter nog een andere factor genoemd worden, die daarop van evenveel, zoo niet meer